

din veacurile trecute. Atestările s-au făcut pe baza însemnărilor de pe cărți, care arată că drumul tipăriturilor românești a fost același ca și în Banatul Românesc sau în alte părți ale spațiului cultural populat de români. Au venit cărți de la Râmnic, de la București, de la Târgoviște, Blaj, din marile centre tipografice românești. O dovadă limpede că, prin circulația acestor valori spirituale, punțile de legătură dintre români au fost trainice, pregătite parcă din totdeauna să lase posterității privilegiul aparte de a păși pe firul amintirilor de altă dată, cu făclia trecutului în mână, pentru luminarea viitorului ...

Attila Varga

SIMPOZIONUL
90 DE ANI DE LA UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA

(Cluj-Napoca, 27 noiembrie 2008)

Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române a sărbătorit alături de alte institute și facultăți de profil și împreună cu întreaga națiune împlinirea a 90 de ani de la Unirea Transilvaniei cu România în cadrul unui simpozion ținut la 27 noiembrie 2008 în Aula Ferdinand I a Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai”.

Au fost prezentate trei comunicări științifice susținute de dr. Dumitru Suci, *Anul 1918 în Europa Centrală și Răsăriteană și Unirea Transilvaniei cu România. Priviri comparative*, dr. Gheorghe Iancu, *Contextul intern și internațional în care s-a realizat Marea Unire*, dr. Gelu Neamțu, *Un nou fotograf al Adunării Naționale de la 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia – 4 poze inedite ale Adunării*. Comunicările au reflectat rezultatele cele mai noi ale cercetărilor științifice abordate de specialiști, legate de interpretările și reconstituirea obiective ale fenomenelor din 1918, care au democratizat și armonizat geografia politică a Europei Centrale și Răsăritene cu cea din Europa Occidentală sau au prezentat informații privind magistica Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Comunicările au prilejuit discuții, aprecieri și intervenții interesante legate de unele aspecte relevate.

În comunicarea sa, D. Suci a insistat și asupra factorilor geopolitici din Primul Război Mondial care au favorizat exercitarea dreptului de autodeterminare de către majoritățile naționale sau a voturilor pentru independență și unitate națională ale statelor din Europa Centrală și Răsăriteană recunoscute de Sistemul de la Versailles. Victoria Antantei și a asociatei ei, S.U.A., a distrus controlul german și austro-ungar asupra acestui spațiu și a permis convocarea unor Mari Adunări Naționale, alegerea unor parlamente libere și a facilitat renașterea Poloniei, a Finlandei, proclamarea independenței Statelor Baltice inclusiv prin destrămarea Imperiului rus, simultană cu dezmembrarea Austro-Ungariei, făurirea unității naționale a tuturor românilor, a Cehoslovaciei și a Statului Sârbo-Croato-Sloven. N. Iorga a afirmat că victoria armatelor acestor mari state ale democrației mondiale ce au concentrat sub cupola euro-atlantică și statele și națiunile mici, asuprite și cucerite în trecut, a permis prima revizuire rațională a hărții politice din Europa Centrală și Răsăriteană și a fost efectuată de șefi de state, miniștri care erau cugetători și scriitori politici, istorici și profesori la Universitate. Dar voturile pentru independență și unitate națională a statelor din Europa Centrală și Răsăriteană proclamate în 1918 au fost grav amenințate de atacurile bolșevice rusești și ungurești și aceste state au luptat între 1918-1921 din greu pentru respingerea pericolului roșu, salvarea ființei lor naționale reale, contribuind concomitent și

la stoparea extinderii comunismului în Europa. Aceste state libere au intrat în Liga Națiunilor, menită să salveze și să conserve o lume mai bună și mai puternică pentru pace și democrație. Refuzul S.U.A. de a intra în acest organism internațional benefic și democratic l-a slăbit, izolând Europa ce va cădea pradă propriilor slăbiciuni și va fi grav amenințată de nazism și comunism, care au distrus Sistemul de la Versailles între 1939-1941 prin Pactul Ribentrop-Molotov. Căderea imperiului „diavolului roșu”, care a fost URSS-ul și a comunismului a dus la reunificarea Germaniei, revitalizarea independenței statelor baltice, triumful democrației în statele foste comuniste din acest spațiu și la aderarea destinelor acestora la Europa Unită, împreună cu statele fondatoare occidentale. Privit din această perspectivă *Anul 1918 în Europa Centrală și Răsăriteană* este Anul care nu începe și nu se termină atunci (în 1918), ci reprezintă, prin cauzele și ecourile ce le-a avut, o adevărată sinteză a luptelor pentru unitate, libertate și independență națională în cadrul făuririi unei lumi mai bune și mai sigure pentru pace și democrație.

În continuare, Gheorghe Iancu, pe baza unor cercetări îndelungate, a fixat contextul intern și cel internațional în care s-au desfășurat evenimentele de până la 1 Decembrie 1918. S-a insistat asupra maturității politice a românilor din Regat și din Transilvania, concretizată și în mobilizarea eficientă a forțelor civile și militare care au asigurat transpunerea în practică a Hotărârii de Unire de la Alba Iulia.

Colegul Gheorghe Iancu a analizat pertinent și a interpretat fiecare hotărâre a Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, a apreciat-o și a evaluat-o apoi în ansamblul ei, evidențiind caracterul ei profund democratic pe plan național și internațional și atașamentul față de principiile wilsoniene și de cele exprimate ulterior în Covenantul Ligii Națiunilor care au urmărit excluderea războaielor ca mijloc de reglementare a conflictelor, asigurarea păcii și a statu-quo-ului în Europa și pe plan global.

În cea de-a treia comunicare, Gelu Neamțu a demonstrat pe bază de documente existența unui nou fotograf al Adunării Naționale de la 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, pe lângă cel deja cunoscut, Samoilă Mârza.

Noul fotograf este dna dr. Ana German (sau soțul ei Alexandru Gherman), care a realizat 4 fotografii noi, necunoscute până azi.

Acestea se adaugă celorlalte 5 executate la 1 Decembrie în Alba Iulia de către S. Mârza.

Cele 5 imagini originale se găsesc în arhiva personală a dlui Mircea Vaida-Voevod.

Mircea Vaida-Voevod descrie în continuare împrejurările cu totul speciale prin care a trecut Arhiva pe care a moștenit-o de la prof. dr. Ioachim Crăciun. Profesorul participant la Adunare a reușit în final să o salveze din mâinile Securității. Până azi, aceste documente au fost valorificate în două volume publicate de Editura Academiei, unul în 2005 și al doilea în 2008 sub titlul *1 Decembrie 1918. Mărturii ale participanților* (G. Neamțu și Mircea Vaida-Voevod și (II) M. Vaida-Voevod, G. Neamțu)

Dumitru Suci